

2021-06-21
Dnr 2021:995
1 (7)

Haninge kommun
haningekommun@haninge.se

Fredrika Bremergymnasiet
stellan.andersson@haninge.se

Kvalitetsgranskning av reella möjligheter till grundläggande behörighet för elever på yrkesprogram

Skolinspektionen genomför med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) en tematisk kvalitetsgranskning. Syftet med granskningen är att bedöma kvaliteten i hur olika gymnasieskolor möjliggör för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola.¹

Med anledning av alla de utmaningar som skolor har att hantera under rådande pandemi fattar Skolinspektionen i denna kvalitetsgranskning beslut med rekommendationer utan krav på redovisning.

Denna granskning avser Fredrika Bremergymnasiet i Haninge kommun. Huvudman för skolan är Haninge kommun. Totalt cirka 40 slumpvis utvalda gymnasieskolenheter ingår i granskningen. Fredrika Bremergymnasiet är en av dessa. På skolenheten går 2039 elever, varav 991 elever på något av enhetens följande yrkesprogram: barn- och fritidsprogrammet, bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, fordons- och transportprogrammet, handel- och administrationsprogrammet, VVS- och fastighetsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet. Skolinspektionen har genomfört två gruppintervjuer med elever, en gruppintervju med lärare, en intervju med skolans studie- och yrkesvägledare samt en intervju med rektorn. Intervjuerna genomfördes via videolänk den 5, 6 och 7 maj 2021 av utredarna Marita Bergman och Catharina Wingårdh. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudman och skola. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut.

Skolinspektionen framhåller vikten av att de elever som har bidragit med synpunkter informeras om detta beslut.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras runt årsskiftet 2021/22.

¹ De kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola, och som inte ingår i de flesta yrkesprogram, är Svenska 2 och 3, alternativt Svenska som andraspråk 2 och 3, samt Engelska 6. Dock ingår Svenska 2/Svenska som andraspråk 2 i de programgemensamma ämnena på vård- och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet och Engelska 6 på hotell- och turismprogrammet.

2021-06-21
Dnr 2021:995
2 (7)

Skolinspektionens beslut

Granskningen utgår från följande övergripande frågeställning:

I vilken utsträckning har elever på yrkesprogram reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp för det granskade området. En sammanställning av de författningar som granskningen utgår från finns bifogad som bilaga sist i beslutet.

Skolinspektionen bedömer att eleverna vid Fredrika Bremergymnasiet i hög utsträckning har reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet, men att utvecklingsområden finns.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier rekommenderar Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete inleds med att

- Följa upp och analysera skillnader mellan olika yrkesprogram och elevgrupper

Skolinspektionens bedömningar

Reella möjligheter för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet

Här bedöms kvaliteten i skolans arbete i förhållande till hur skolan:

- Informerar och vägleder elever
- Organiserar och planerar behörighetsgivande kurser
- Följer upp och analyserar skillnader mellan olika yrkesprogram och mellan olika elevgrupper

Elever får information och vägledning inför val av behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att eleverna vid Fredrika Bremergymnasiet får information på flera olika sätt inför val av behörighetsgivande kurser. Informationen ges både muntligt av skolans studie- och yrkesvägledare och skriftligt. Av intervjuer och inskickad dokumentation framgår att studie- och yrkesvägledaren tillsammans med lärare har ett tydligt uppdrag att kontinuerligt informera eleverna om bland annat vilken nytta de kan ha av att läsa behörighetsgivande kurser. På Fredrika Bremergymnasiet genomför studie- och yrkesvägledaren flera informationsträffar innan eleverna gör sina val i år 1. Tillsammans med lärare informerar även studie- och yrkesvägledaren om syftet med att

2021-06-21
Dnr 2021:995
3 (7)

läsa behörighetsgivande kurser och om kursernas innehåll och krav. Information ges även till elever på skolans digitala plattform. Vidare framgår att vårdnadshavare bjuds in till föräldramöte där de bland annat informeras om de olika möjligheter som finns för eleverna att få den behörighet som krävs till högskola.

Vidare visar granskningen att eleverna ges möjligheter till mer individuellt inriktad vägledning. Av intervjuer framgår att elever uppmuntras till individuell vägledning av såväl lärare och mentorer som studie- och yrkesvägledaren. Eleverna berättar att studie- och yrkesvägledaren är tillgänglig för dem. Vid vägledningen får eleverna individuellt anpassad information kring hur de kan tänka i sina val av kurser.

Utbildningen är organiserad så att alla elever ges möjlighet att läsa behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att utbildningen är organiserad så att alla elever på yrkesprogram har möjlighet att läsa de behörighetsgivande kurserna. Eleverna erbjuds möjlighet att läsa in grundläggande behörighet inom sitt program, antingen som individuellt val, programfördjupning eller som utökat program.

Granskningen visar vidare att utbildningen är organiserade på ett sätt som ger alla elever oavsett yrkesprogrammen goda förutsättningar att läsa de kurser som ger grundläggande behörighet. I intervjuer framkommer att de behörighetsgivande kurserna är lagda på en veckodag för att möjliggöra att undervisningsgrupperna kan bestå av elever från olika program och att undervisningstiden i kurserna inte ska krocka med elevernas arbetsplatsförlagda lärande (APL). I de program där APL är utlagda under hela veckor pausas kurserna och eleverna får arbetsuppgifter som är kopplade till APL.

Granskningen visar också att elever som läser de behörighetsgivande kurserna har samma möjlighet till stöd som i övriga kurser. Skolans stödverksamhet bygger på att tidigt upptäcka om elever behöver stöd och att eleverna ska få det stöd de behöver från start. Därutöver finns det en lektion i veckan där speciallärare och lärare ger stöd för de elever som behöver det.

Rektorn följer inte upp eller analyserar elevers val av behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att skolan inte följer upp och analyserar varför eleverna väljer, respektive inte väljer, att läsa kurser som ger grundläggande behörighet till högskola. Rektorn är medveten om skillnader mellan olika elevgrupper, men har inte gjort någon analys kring de bakomliggande orsakerna till elevernas val.

Rekommendation

Sammanfattningsvis visar granskningen att eleverna på Fredrika Bremergymnasiet har reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för att få grundläggande behörighet till högskola. Eleverna får information och möjlighet till individuell vägledning inför val av

2021-06-21
Dnr 2021:995
4 (7)

behörighetsgivande kurser och skolan har organiserat och planerat utbildningen så att det ska bli enkelt för elever att välja kurserna.

För att ytterligare höja kvaliteten i utbildningen rekommenderar Skolinspektionen att rektorn följer upp och analyserar elevernas val av behörighetsgivande kurser. Till exempel skulle skillnader mellan olika yrkesprogram och elevgrupper kunna följas upp och analyseras. En ökad kunskap om orsakerna till hur olika elevgrupper väljer kan leda till att skolan får syn på ytterligare orsaker till elevers val. Utifrån den kunskapen kan skolan vid behov anpassa informationsinsatser och sin organisation för att underlätta för eleverna att göra medvetna val.

Skolinspektionen avslutar med detta beslut denna granskning.

På Skolinspektionens vägnar

X Ylva Gunnars

Beslutsfattare
Signerat av: Ylva Gunnars

X Marita Bergman

Föredragande
Signerat av: Marita Bergman

I handläggningen av ärendet har även utredarna Catharina Wingårdh deltagit.

Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 8 §

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

2 kap. 10 §

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

2 kap. 29 §

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

4 kap. 3 §

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 §

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

4 kap. 5 §

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

15 kap. 19a §

Varje elev ska ha en mentor som ska följa elevens kunskapsutveckling och studiesituation med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet. Mentorn ska särskilt uppmärksamma tecken på att eleven kan behöva stöd och i så fall skyndsamt informera berörd skolpersonal.

15 kap. 20 §

Minst en gång varje termin ska rektorn se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal).

En elevs vårdnadshavare ska få sådan information som avses i första stycket.

16 kap. 3 §

Yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.

Alla elever på yrkesprogram ska inom ramen för sin gymnasieutbildning ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå.

26 kap. 19 §

Statens skolinspektion ska granska kvaliteten i sådan utbildning och annan verksamhet som står under dess tillsyn eller under tillsyn av en kommun enligt detta kapitel.

Gymnasieförordningen (2010:2039)

4 kap. 5 §

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får erbjudas som programfördjupning för varje program.

4 kap. 7 § första–fjärde stycket

Huvudmannen för en gymnasieskola beslutar om vilka kurser som ska erbjudas som individuellt val.

Eleven har dock rätt att inom utrymmet för individuellt val läsa

1. en kurs i idrott och hälsa utöver vad som finns på studievägen,
2. minst en kurs i estetiska ämnen, och
3. de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet på grundnivå om eleven går på ett yrkesprogram.

Undantag från vad som föreskrivs i andra stycket 1 och 2 får göras om det finns synnerliga skäl.

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får ingå i de ämnen som avses i andra stycket 2.

4 kap. 23 §

En elev får delta frivilligt i undervisning i en eller flera kurser som ligger utanför elevens fullständiga program, om eleven på ett tillfredsställande sätt kan antas genomföra såväl kurserna på den ordinarie studievägen som de frivilliga kurserna (utökat program). Beslutet fattas av rektorn.

En elev på ett yrkesprogram i gymnasieskolan har utan särskilt beslut rätt att som utökat program läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskoleutbildning på grundnivå. Huvudmannen är dock bara skyldig att tillgodose detta om eleven senast vid utgången av det andra läsåret har anmält att han eller hon vill läsa de aktuella kurserna.

En elev som följer ett utökat program har rätt till garanterad undervisningstid utöver vad som föreskrivs i 16 kap. 18 § respektive 19 kap. 20 § skollagen (2010:800).

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan**2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv**

Personalen ska, efter en av rektorn gjord arbetsfördelning, bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke, samt informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka sådana begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund.

2.6 Rektorns ansvar

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och att återvändsgränder i studiegången undviks, eleverna får information inför utbildningens början, får en väl utformad introduktion i utbildningen, i ämnen och kurser samt får stöd att formulera mål för sina studier, studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke, samt skolan i dialog med eleven upprättar en individuell studieplan för varje elev och reviderar den vid behov.